

کتاب نگار جاویدان: زندگی و آثار استاد محمود فرشچیان، مؤلف، امیر رضایی نبرد، در اردیبهشت ۱۳۹۷ منتشر و در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران عرضه شد.

پژوهش و نگارش کتاب یک دهه زمان برده و حدود چهار سال نیز صرف فرایند چاپ و انتشار آن شده است. اهمیت کتاب نگار جاویدان در این است که چون نام و آثار استاد فرشچیان همواره در کتاب‌های هنر متوسطه و هنرستان‌ها به‌عنوان چهره شاخص نقاشی ایرانی درج شده است، اکنون، و با این کتاب، دبیران هنر و مدرسان و هنرجویان و دانش‌آموزان بهتر می‌توانند با این هنرمند آشنا

زندگی و آثار استاد محمود فرشچیان

شوند. نگار جاویدان کاری است علمی - پژوهشی و دانشگاهی درباره زندگی، آثار و اندیشه استاد محمود فرشچیان از آغاز فعالیت هنری این هنرمند نامدار، یعنی از حدود هشتاد سال پیش تا زمان حاضر. تقریظ و طراحی جلد این کتاب را خود استاد محمود فرشچیان، پیش‌گفتار آن را دکتر سیدحسین نصر، استاد بخش مطالعات اسلامی دانشگاه جرج واشنگتن، و مدیریت هنری آن را استاد بیژن جناب برعهده داشته‌اند. استاد فرشچیان این کتاب را طی ده ماه، در نیوجرسی آمریکا، که در آنجا تمرکز بیشتری داشته‌اند، مورد مطالعه دقیق و عمیق قرار داده و با حساسیت و وسواس خاص خودشان، بر بیشتر صفحات آن، نکات دقیق و یادداشت‌های ارزنده نگاشته‌اند. کتاب در دو بخش و ۱۰ فصل تنظیم یافته و حاوی ۱۰۲۰ تصویر، ۱۸ جدول و ۱۰ نمودار است. رویکرد و شیوه نگارش این کتاب بیشتر دانشنامه‌ای است و تقریباً هر آنچه

که مربوط به زندگی، آثار و اندیشه هنرمند می‌شود، در این کتاب با روش‌شناسی علمی به‌طور مستند درج شده است. همچنین تصاویر کل آثار هنرمند، اعم از منتشر شده و منتشر نشده و نیز تکنیک‌های گوناگون کارهای ایشان، برای نخستین بار به‌طور یک‌جا و با کیفیت اسلایدهای اصلی در این کتاب درج شده است.

مطالب کتاب در دو بخش کلی تنظیم و هر بخش خود به چند فصل تقسیم شده است. بخش نخست، شامل زندگی هنرمند است، در شش فصل، با عناوین زیر:

۱. کلیات: خاستگاه‌های هنرهای ملی ایران (نقاشی و نگارگری) در دوره معاصر
۲. فرشچیان در گذر زمان (اصفهان، تولد و کودکی، دوره‌های تحصیلی و استخدام)
۳. دستاوردها و خدمات فرهنگی و هنری
۴. افتخارات (جوایز، بزرگداشت‌ها و یادبودها)
۵. نظرهای هنرمندان و فرهیختگان ایرانی و خارجی درباره زندگی و آثار محمود فرشچیان
۶. شخصیت هنرمند (جهان‌بینی، ویژگی‌های اخلاقی و علاقه‌مندی‌ها).

بخش دوم، آثار هنرمند را دربردارد و شامل چهار فصل با عناوین زیر است:

۱. معرفی مجموعه آثار محمود فرشچیان (براساس رنگ و مواد (تکنیک) و کاربرد)
  ۲. معرفی آثار رنگی، سیاه‌قلم‌ها و طراحی‌ها
  ۳. بررسی مجموعه آثار محمود فرشچیان
  ۴. مبانی سبک و آثار محمود فرشچیان. در پایان نیز نمایه منابع و پیوست‌ها درج شده است.
- مطالب کتاب نگار جاویدان بر پایه اسناد و مدارک و منابع علمی نگاشته شده و مؤلف کوشیده است از داستان‌پردازی، کلی‌گویی و مبهم‌گویی به کلی پرهیز کند. حتی در مواردی خاص، صحبت‌های خود هنرمند نیز، به دلیل فراموشی و غیره، مورد استناد نبوده است، بلکه اصل مدارک و اسناد، ملاک و معیار بررسی بوده‌اند. این کار در واقع با هدف ایجاد منبع و مرجعی علمی و جامع، جهت هرگونه آموزش و پژوهش درباره زندگی، آثار و اندیشه استاد محمود فرشچیان صورت گرفته است.

یکی از ویژگی‌های این کتاب، «طبقه‌بندی موضوعی» آثار استاد فرشچیان است که برای نخستین بار صورت پذیرفته است. موضوعات و مضامین مجموعه آثار هنرمند، پس از چند سال مطالعه و بررسی و با معیارهای تعریف شده، در پانزده عنوان، «طبقه‌بندی» شده است. این در حالی است که طبق اظهار نظر خود هنرمند و سایر هنرشناسان داخلی و بین‌المللی، در مجموع، آثار ایشان تا پیش از این پژوهش، در سه گروه «طبقه‌بندی» شده بود. آنچه بسیار اساسی و هدف نویسنده کتاب نیز بوده این است که این طبقه‌بندی‌ها زیر نظر مستقیم شخص استاد فرشچیان و با تعامل و مشاوره ایشان صورت پذیرفته تا از گزند زمان و آفت تفسیرهای به رأی و دور از حقیقت در امان باشد. پس می‌توان گفت که احصا و استخراج «مبانی نظری و عملی» سبک و آثار استاد فرشچیان از برجسته‌ترین موارد پژوهشی این کتاب است. در پایان و به‌طور خلاصه، مؤلفه‌های زیر را می‌توان به‌عنوان ویژگی‌های کتاب نگار جاویدان عنوان نمود:

- بررسی جامع خاستگاه‌های معاصر هنرهای سنتی و ملی به‌عنوان پیش‌زمینه‌های آثار سبک هنرمند
- شرح دوره‌های تحصیلی هنرمند (ابتدایی، متوسطه و تکمیلی)
- بیان دستاوردها و خدمات فرهنگی و هنری
- درج افتخارات هنرمند (جوایز، بزرگداشت‌ها و یادبودها)

- درج نظرهای هنرمندان و فرهیختگان ایرانی و خارجی درباره زندگی و آثار و محمود فرشچیان
- گفت‌وگو با غالب صاحب‌نظران و استادان مطرح جامعه نگارگری ایران
- پرداختن به شخصیت هنرمند (جهان‌بینی، ویژگی‌های اخلاقی و علاقه‌مندی‌ها)
- معرفی انواع آثار هنرمند براساس رنگ و مواد (تکنیک) و کاربرد
- معرفی جامع آثار هنرمند، اعم از منتشرشده و منتشرنشده، (رنگی، سیاه‌قلم و طراحی‌ها) از آغاز تاکنون (۱۳۹۳-۱۳۲۴)
- تفکیک هدفمند مطالب و سیر منطقی و

نظام‌مند پژوهش از آغاز فعالیت حرفه‌ای هنرمند تا سال ۱۳۹۳

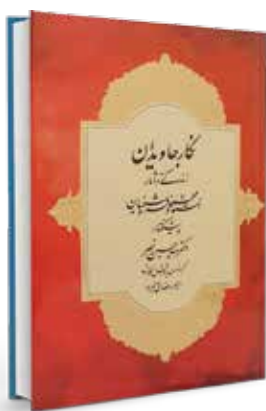
- درج تصاویر، جدول‌ها و نمودارهای گوناگون جهت تبیین مؤثرتر مفاهیم و موضوعات
- بررسی و مطالعه بیش از هزار سند از قبیل: کتاب، مقاله، پایان‌نامه، گفت‌وگو، فیلم، عکس، نشریات و رسانه‌های الکترونیکی و چاپی (روزنامه، ماهنامه، فصلنامه و غیره)، پرونده‌های تحصیلی، کارمندی و آموزشی هنرمند و دیگر اسناد و مدارک مرتبط (فارسی، انگلیسی، فرانسوی و ایتالیایی)
- نگارش بر پایه شیوه استناددهی علمی منابع (APA) یا شیوه ارجاع‌دهی درون‌متنی

- نگارش بر پایه دستورخط فارسی، فرهنگ املائی خط فارسی (فرهنگستان زبان و ادب فارسی) و فرهنگ درست‌نویسی سخن

کتاب نگار جاویدان در راستای مطالعات «فرشچیان‌پژوهی» به سرانجام رسیده است. فرشچیان‌پژوهی (Farshchian Studies)، مجموعه مطالعات علمی-پژوهشی درباره زندگی، آثار و اندیشه استاد محمود فرشچیان، هنرمند جهانی و نگارگر نامدار ایرانی است و نگارنده کتاب در راستای این مطالعات، از ارتباط مستقیم و مستمر چندین ساله با خود هنرمند و نظرات ارزشمند و مساعدت‌های بی‌دریغ ایشان، همواره بهره‌مند بوده است.

در پایان باید افزود که قرار است آیین رونمایی کتاب نگار جاویدان در شهر پاریس و با همراهی یونسکو برگزار شود.

با توجه به اینکه نگار جاویدان، یا تک‌نگاری زندگی و آثار استاد فرشچیان، کتابی از انواع کتاب‌های مرجع است، لازم است دبیران هنر با همکاری مدیریت مدارس و با هدف استفاده دانش‌آموزان نسخه‌ای از آن را برای کتابخانه مدرسه تهیه کنند. به همین سان از اهتمام پژوهشگر کتاب به خاطر تلاش ده‌ساله و از ناشر (انتشارات میردشتی) به خاطر تلاش ارزنده در طبع و نشر فاخر کتاب باید تقدیر و تشکر کرد. امید آنکه در سال‌های آتی شاهد تک‌نگاری‌های ارزنده برای سایر هنرمندان اثرگذار باشیم.

عنوان: نگار جاویدان
تألیف: امیر رضایی‌نبرد
قطع رحلی بزرگ؛ ۵۲۰ ص، کاغذ گلاسه، گالینکور با جعبه، تمام رنگی، ۱۳۹۷.
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه، ناشر: فرهنگسرای میردشتی.